

DEÁK JÓZSEF

A rendészettudomány és a határőrgondolatok találkozása – múlt nélkül nincs jövő

A pécsi határőrök által 2001-ben útnak indított tudományos konferenciasorozat¹ húsz kötete bőven több mint félezer (egészen pontosan: hatszázhetvenhat) alkotást és ki tudja, mennyi szakmai² és tudományos gondolatot közvetített a rendészetnek³ és a rendészettudománynak.⁴ Emellett hány örömteli találkozást ajándékozott a részt vevő határőröknek és a társszervekben együttműködő kollégáiknak, így különösen a rendőröknek, a bevándorlási és állampolgársági hivatalok, a katasztrófavédelem, a büntetés-végrehajtás, a nemzetbiztonsági szolgálatok⁵ más együttműködő minisztériumok, egyéb állami és civil szervek/szervezetek hazai és külföldi meghívott kutatóinak, munkatársainak. A konferenciaszervezők ügy iránti elkötelezettsége, lelkiismeretes állhatatossága, ötletgazdagsága, az új iránti fogékonysága, a rendészettudomány művelésébe, gazdagításába, vetett hite örökíti át és teszi köz-

1 Zámbo Péter: Epilógus. Határőrnapi konferenciák a szolgálat érdekében, Szent László szellemében. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2004, 278–279. o. <http://www.pecshor.hu/periodika/2004/Zambo.pdf>

2 Vö. „A Pécsi Határőr Tudományos Közlemények jelen VII. száma is bizonyítja, hogy az elméleti felkészülés olyan biztos háttért ad, mely a célba vett integrációt minden bizonnyal sikerre viszi majd.” Korinek László: Beköszöntő. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2007, 1–2. o. <http://www.pecshor.hu/periodika/2007/VII/bekoszonto.pdf>

3 Finszter Géza: A rendészet jogi természete, rendvédelem – honvédelem. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2002, 13–26. o. <http://www.pecshor.hu/periodika/2002/finszter.pdf>; Janza Frigyes: A rendészeti karrier rendszer. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2008, 107–132. o. <http://www.pecshor.hu/periodika/2008/janza.pdf>

4 Virányi Gergely: Gondolatok a rendészettudományhoz In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2002, 34–68. o. <http://www.pecshor.hu/periodika/2002/viranyi.pdf>

5 Deák József: Szigorúan titkos-e a jó teljesítmény?! In: Dobák Imre – Hautzinger Zoltán (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom. Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Dialóg Campus Kiadó–Nordex Kft., Budapest, 2018, 165–176. o.; Deák József: Az állambiztonsági propaganda, annak kialakulása és fejlődése – nemzetbiztonság és civil kapcsolatok. Társadalom és honvédelem, 2013/3–4., 408–417. o.; Deák József: Az állambiztonsági propagandától a nemzetbiztonságig – a Belügyi Szemlében megjelentek tükrében. Rendvédelem, 2013/3., 15–22. o.

kinccsé napjainkig – talán nem is mindig tudatosan – az egykori határőrség szervezeti kultúrájának évtizedeken át kikristályosodott értékeit. Ezek élednek újjá és próbálnak utat törni maguknak az integrált szervezetben 2008-tól.

A pécsi rendészeti alkotóműhely

Nyolc taggal, 2000. május 17-én alakult meg a Magyar Hadtudományi Társaság (MHTT) Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja, amely a határőrség ünnepnapja (június 27. Szent László-nap) alkalmából 2001-ben rendezte meg mérföldkőnek számító első szakmai tudományos tanácskozását *A határellenőrzés múltja, jelene és jövője* címmel. A tapasztalatcsere kedvező fogadtatását hagyományteremtő szándékkal követő, a *Határőrség és rendészet* elnevezésű tanácskozáson elhangzottak már tanulmánykötetben jelentek meg, *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények* címmel, 2002-ben. E tudományszervező tevékenységbe 2004-től bekapcsolódott az újonnan létrehozott, Magyar Rendészettudományi Társaság (MRTT) Határrendészeti Tagozatának Pécsi Szakcsoportja, mert a hadtudományi szakcsoport tagjai aktív kezdeményezői és alapítói is voltak az ekkor, május 24-én, Budapesten megalakult MRTT-nek.⁶

Az MHTT és határőr szakosztálya létrehozatalának huszonöt évvel korábbi körülményeire és az azóta eltelt időszak alatt végzett tudományos munkásságra emlékező ünnepi közgyűlésen a szakosztályok vezetői közül *Fórizs Sándor* nyugállományú rendőr dandártábornok a határőr szakosztály munkájáról tartott rövid hozzászólásában ki is emelte, hogy a 2012-ben a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság által is elismert rendészettudománnyal a hadtudománynak széles közös sávja van és lesz, például az illegális migráció, vagy a terrorizmus elleni fellépés területén.⁷

6 Gaál Gyula: Tizenöt kötet a rendészettudomány szolgálatában. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Rendészettudományi gondolatok. Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának egy évtizedes jubileuma alkalmából. MRTT, Budapest, 2014, 209. o.

7 Fórizs Sándor: Gondolatok hadtudomány és a rendészettudomány jövőbeni együttműködésének fontosságáról. Hadtudomány, 2016/1–2., 123. o. http://mhtt.eu/hadtudomany/2016/1-2/Hadtudomany_2016_1-2_netre.124-125.pdf; Deák József: Negyedszázados fennállásukat ünneplő tudományos társaságok. Nemzetbiztonsági Szemle, 2015/4., 105. o.; „A XXI. század – határozott kriminálpolitikáján alapuló – európai rendőrségének a lokális és a globális biztonság kérdéseire egyaránt következetes válaszokat kell adnia. Fel kell venni a harcot a terrorizmus, a szervezett bűnözés és az illegális bevándorlás ellen. A szabadságjogokat, és az emberi jogokat, ellenfeleikkel szemben szükséges, és meg is kell tudnunk védeni.” Kovács István: Prostitúció, és prohibíció a mai Magyarországon: avagy miért nem sikerül a rendőrségnek a szocializmust levetkőzni a XXI. században. Létünk, 2018/2., 17. o.

Az MTA Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya 2007. június 6-án hozott döntése alapján, szeptember 5-én az MTA köztestületi tagjainak részvételével egy évre megválasztották a Rendészettudományi Bizottság elnökét, elnökhelyettesét, titkárát és tagjait.⁸ (2002-ben, Janza Frigyes, a rendészeti vezetőképzésért felelős intézmény oktatási igazgatója felkérésére Szabó András akadémikus kidolgozta a rendészettudomány tartalmát, differencia specificáit. 2004-ben megalakult az MRTT. A társaság tudományos minősítéssel, fokozattal, címmel rendelkező tagjai 2007. január 30-án munkacsoportba tömörültek. A csoport által elfogadott szándéknyilatkozat javaslat formájában eljutott a Magyar Tudományos Akadémia elnökének, főtítkárának és az MTA IX. Osztály elnökének. (A javaslatot aláíró negyvennégy tudományos címmel bíró tag több mint harmada határőr tiszt volt.)

Ennek első pontjában javasolták, hogy az MTA, „*Szervezeti és Működési Szabályzatának ez évi Közgyűlési módosításával, teremtsen meg a feltételét, hogy a IX. Osztályon belül megalakuljon a Rendészettudományi Bizottság*”⁹. Később, az MTA karcsúsításának keretében a bizottság albizottsággá változott.

Ez logikusan következik abból, hogy napjainkban a rendészettudomány¹⁰ egy olyan interdiszciplináris tudomány, amely a közigazgatás-tudomány gyökereként, a feudális rendőrállam módszertanából eredő modern rendészeti igazgatást mint más társadalomtudományoktól elhatárolható alrendszer vizsgálja. Fontos azonban megjegyezni, hogy a rendészet sem a múltban, sem napjainkban nem szorítkozik kizárólag a rendőrség működésére.¹¹

A Pécsi Határőr Tudományos Közlemények kiadványt elsődlegesen azzal a céllal indították útjára, hogy a pécsi konferenciák előadásai, a kapcsolódó hozzászólások tanulmányoszerű változatai egységes szerkesztésben eljuthas-

⁸ Rendészettudományi Bizottság alakult. http://netrix.mta.nsd.sztaki.hu/mta_hirei/rendeszettudomanyi-bizottsag-alakult-47371/

⁹ Janza Frigyes, MRTT-főtítkár aláírásával készült *Feljegyzés az MRTT tudományos minősítéssel, fokozattal, címmel rendelkező tagjainak 2007. január 30-i munkacsoport üléséről*. MRTT-archívum.

¹⁰ Virányi Gergely: Aktualizált gondolatok a rendészettudományhoz tükrében In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A rendészettudomány határkövei. Tanulmányok a Pécsi Határőr Tudományos Közlemények első évtizedéből. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2012, 11–38. o. <http://www.pecshor.hu/periodika/hatarkovek/viranyi.pdf>

¹¹ Hautzinger Zoltán: A kriminalisztika és a rendészettudomány határterületei. Magyar Rendészet, 2015/1., 14. o.; Deák József: The Police, then Interior Review for the forming of the science of law enforcement; from its beginning to the change of the political system. West Bohemian Historical Review, vol. 4, no. 2, Pilsen–Hamburg, 2014, pp. 237–250. <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/11025/15549/1/Deak.pdf>; Deák József: A rendészettudomány kialakulása és fejlődése a Belügyi Szemle (1953–2013) tükrében. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2014, 355–359. o.

sanak azokhoz, akik nem voltak ott a rendezvényen, megjelenési lehetőséget teremtve egyúttal a rendvédelmi szervek szakmai tevékenységéhez kapcsolódó tudományágak (hadtudomány, rendészettudomány, jogtudomány, illetve egyéb társadalom- vagy természettudomány) művelőinek.¹²

A közlemények szerkesztőinek nem volt céljuk ugyan, hogy köteteik a rendészeti folyóiratok, a *Rendészeti (Belügyi) Szemle* vagy a *Magyar Rendészet* versenytársai legyenek, de tudományos munkásságukat mindenképp iránymutatónak, példaadónak tartották.¹³

A rendészeti kommunikáció¹⁴ néhány sajátossága¹⁵ ismeretében megállapítható, hogy a speciális rendészeti tevékenységek esetében mindenképp fontos és szükséges egy vagy több olyan szervezeten belüli, akár miniszteriális szintű kiadvány, orgánus, amely erősíti a szervezet kohézióját, valamint a szervezeti kultúra egyik színtereként funkcionál.¹⁶

Hagyományörzés, -ápolás, -továbbörökítés

2008. január 1-jével került sor a határőrség és a rendőrség integrációjára. Varga János, a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozatának elnöke a rendőrség újonnan létrejött határrendészeti szolgálati ágának vezetőihez írt levelében az új körülmények között fontosnak tartotta kiemelni, hogy a tagozat „Hozzá szeretne járulni a határőrség értékeinek és tradíciójának megóvásához és átviteléhez, a határrendészeti szolgálati ág felépítéséhez,

12 Hautzinger Zoltán: Tíz kötet a rendészettudomány szolgálatában. *Rendészeti Szemle*, 2010/2., 127–128. o.

13 Deák József: A Belügyi Szemle a közpolitika szolgálatában (1953–1990). *Hadtudományi Szemle*, 2017/1., 375–390. o. http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2017/2017_1/17_1_alt_deak.pdf; Deák József: A Belügyi Szemle közpolitikai, rendészetelméleti és szerkezeti fejlődése a rendszerváltásig. *Hadtudományi Szemle*, 2017/2., 339–355. o. http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2017/2017_2/17_2_alt_deak.pdf.

14 Deák József: A Belügyi Szemle Tájékoztatójában a médiával kapcsolatban megjelent anyagok (1963–1972). *Magyar Rendészet*, 2014/2., 127–137. o.

15 Deák József: Belügyi Szemle a sajtónyilvánosságért 1953–1990. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, Pécs, 2017, 225–231. o.

16 Deák József: A polgári magyar állam rendvédelmi sajtója 1867–1944. In: Parádi Ákos (szerk.): Ünnepi tanulmányok Parádi József 65. születésnapja tiszteletére. Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, Budapest, 2015, 71. o.; Vö. „Az államigazgatásban, rendvédelmi területen dolgozókkal szemben ezért is fogalmazódik meg többletkövetelményként, hogy egységes hivatásetikai elvárások szerint végezzék a munkájukat...” Kovács István: Az üzletszerű kéjelgéssel kapcsolatos rendőri visszaélések etikai vonatkozásai. *Belügyi Szemle*, 2015/4., 102. o.

*működtetéséhez, a folyamatosság megőrzéséhez, a határrendészek identitásának és önbecsülésének újjáépítéséhez, gondozásához*¹⁷. A hagyományos, pécsi, Szent László-napi konferenciáról akkor megjelenő kötet köszöntőjében az országos rendőrfőkapitány, *Bencze József* annak a reményének adott hangot, hogy „Az integrált szervezetű rendőrség, a korábbi rendőr és határőr szervezet legértékesebb hagyományait egyesítve, képes lesz megfelelni a XXI. század századi európai rendészeti szervekkel szemben támasztott követelményrendszernek”¹⁸.

Még korábban, ugyanazon év tavaszán a főkapitány az integrált szervezet doktoranduszforumán meg is jegyezte – a megjelentek túlnyomó részének határőrtsízt mivoltára utalva –, a helyzet jól példázza, hogy a kutatás, a tudományos tevékenység, és a tanulmányok támogatásában is van mit tanulni a határőrségtől!

Vannak, akik a nyugdíjkorhatárt elérve sem vonultak vissza a tudományos munkától; hetvenévesen is a rendőrségi képzés segítésében vesznek részt, határőroktatási tapasztalataik¹⁹ átadásával, mint például *Beregnyei József*, *Kónya József*, egykori határőr tanszékvezető, *Szép Zoltán*, *Zsigovits László*.

Az e kötetben szereplő írásában Janza Frigyes is amellet szálalt síkra, hogy a rendészeti rendszerek hivatásos állományával összefüggésben nagyobb társadalmi érdek fűződik egy értékeket hordozó és értékalapú kiválasztással működtethető testület, mintsem az eseti munkavállalók sokaságával feltöltött, csak a konkrét munkavégzést díjazó tagsághoz.²⁰

A határőrségi hagyományörzés a pécsi közleményekéhez hasonlóan szép, a vizsgált korszakában lényegében egybeeső, alig idősebb, immár negyedszázadra visszatekintő példája, a Nemzeti Köszolgálati Egyetem határrendé-

17 Varga János: A Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozata első évtizedének mérlege. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Rendészettudományi gondolatok. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2014, 20–203. o.

18 Bencze József: Beköszöntő. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2008, 3. o.; Vö. „A globalizációnak köszönhetően az államigazgatásban dolgozók rákényszerülnek arra, hogy a rohanó világgal lépést tartva mindennapi életüket úgy szervezzék, állami intézményeket úgy vezessenek, hogy azok a néptől kapott legitim állami hatalom monopóliumával, társadalmi rendeltetésüket maximálisan elláthassák.” Kovács István: Vezetési funkciók egy helyi rendvédelmi szerv életében. Ellenörzés, mint a kiadott szabályok, és utasítások betartásának (kontroll)feladata. Államtudományi Műhelytanulmányok, 2017/21., 3. o.

19 Virányi Gergely: A rendészeti felsőoktatás modernizációja. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Pécs, 2006, 39–46. o.

20 Janza Frigyes: i. m. 108. o.

szeti tanszékének működése²¹, amint az a *Közszerződési képzés kihívásai a határrendészeti tisztképzés tükrében* című, 2017 tavaszán megrendezett konferencia tanulmánykötetéből is kiderül.

Ez a *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények* eddig megjelent kötetéhez hasonló céllal, szellemiséggel, tematikával készült a *Határőrizeti és területi modernizációtól a mai népvándorlás határrendészeti kezeléséig: a határrendészeti tisztképzés negyedszázada* címmel. A határőr-közlemények tudományos publikációiban is taglalt, egyebek közt a határrendészet mindennapjainak kihívásait, nehézségeit, a „határőrminőség”-et, a 2008-as integráció keserveit saját élményeken át, azaz a pécsi kötetek tanulmányainál megszo-

kottnál talán plasztikusabban bemutató kiadvány Varga János rendőr ezredes, tanszékvezető szerkesztésében jelent meg.

A tudományos közlemények egyik szerkesztőjének, Gaál Gyulának tulajdonítják ezt a gondolatot: „Nekünk, határőröknek, nincs okunk megrettenni a bizonytalan jövőtől, annak ismeretlen kihívásaitól, mert csak a feladatunk módosul! Felkészültségünkbe, határőrségi szakmai tapasztalatainkba eddig is beletartozó módon, az új szervezetben az új feladatokat is a tőlünk eddig elvárt, megszokott formában; szakszerűen, lelkiismeretesen fogjuk teljesíteni!”

Egyéni kudarcát fordította szerencsévé a negyedszázados tisztképzés másik tanítványa is: „A jelentkezési lapot – a mai napig nem tudom miért – az RTF-re töltöttem ki, bűnügyi szakra. A felvételi vizsgán azonban egyetlen pont híján lemaradtam a legjobbak mögött, ezért sajnálattal értesítettek, hogy nem vettek fel. Családi kupaktanács után döntöttem; besétálok a mosonmagyaróvári rendőrkapitányságra és beállok rendőrnek. Egy kora nyári reggelen éppen indultam a vasútállomásra (hogy rendőr legyek), amikor a postás megállított és a kezembe nyomott egy nekem címzett ajánlott levelet a Rendőrtiszti Főiskoláról. Új tanszék indul a főiskolán és tekintettel arra, hogy határterületi lakos vagyok (Honnan tudtam volna még, hogy a határőrségnél mit jelent lakhelyem neve: »Hegyeshalom«...?), ha elfogadom az

21 Kovács Gábor: Hogyan tovább? A Határrendészeti tisztképzés reformja a határőrség-rendőrség szervezeti integrációját követően. *Határrendészeti Tanulmányok*, 2008/1., 4–22. o.; Kovács Gábor: A Nemzeti Közszerződési Egyetem alapképzésben végzett rendőrtisztekkel szemben támasztott követelmények változásai. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *A határrendésztől a rendésztudományig. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja*, Pécs, 2016, 263–268. o. [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XVII.] <http://pecshor.hu/periodika/XVII/kovacs.pdf>; Balla József: Felsőfokú szakirányú képzés a Határrendészeti Tanszéken 2005-ben és 2015-ben. In: Varga János (szerk.): *A határrendészeti tisztképzés negyedszázada*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017, 47–54. o.

ajánlatot, megkezdhetem tanulmányaimat az új szakon, előkészítőként Körmenen egy év felkészítéssel.”²²

A határrendész tanszék sikerrel hagyományozta át hallgatóinak a folyamatos tanulás fontosságát is, ami nem fejeződhet be a diploma átvételével! „*Úgy gondolom, az élethosszig való tanulás alapkövetelmény a rendőri hivatásban! Ezért adtam be jelentkezésemet 2015-ben a Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészeti vezető mesterszakára. Ennek elvégzésével célom, munkám magasabb színvonalon történő ellátása, hogy még nap később állhassak a jövőbeli kihívásai elé.*”²³

Az egyéni képességek, szorgalom mellett a bajtársiasság, egymás segítése legalább ilyen fontos, ezek kialakítása már a szakon elkezdődik. „*Határrendész hallgatóként ugyancsak jó érzéssel töltött el bennünket, hogy a felsőbb évfolyamos hallgatók is rendkívül korrekt, kollegiális kapcsolatot alakítottak ki velünk. Hozzájuk bármikor fordulhattunk tanácsért, segítségért, így nagyon pozitív benyomás alakult ki róluk. Közülük többen már a szorgalmi időszak első napjaiban megszólítottak bennünket, őszintén kérdeztek problémáink felől, éreztetve; rájuk mindig számíthatunk. Támogatásuk már beilleszkedésünk során azt az érzést erősítette bennünk, hogy e tanszék hallgatóiként szinte egy nagy család részei lettünk. Így sok felsőbb éves határrendész hallgatóra néztünk fel szorgalma, hozzáállása vagy éppen korrektsége, áldozatos segítőkészsége miatt. Ráadásul az akkori végzősök közül többen, már néhány év hivatásos szolgálat után kerültek hallgatónak a főiskolára, így gyakorlati tapasztalataikkal, ismereteikkel is segítették tanulmányainkat, felkészülésünket. Elsőként jó volt látni a végzősök céltudatosságát, lendületes készülését a záróvizsgákra, leendő szolgálati helyeikre. Ez nekünk is erőt adott a mindennapokban.*”²⁴

Nemcsak a szolgálatból kerültek hallgatók a határrendészeti tanszékre, hanem külföldről is.

„*A moszkvai határőr parancsnoki főiskoláról, az ott eltöltött időszakról egy valós történeteken alapuló, nagyobb lélegzetű, kalandokkal és európai, magyar ember számára nehezen elképzelhető sztorikkal teli regény lehetne*

22 Vájlók László: Önvallomás – végigkísérve negyedszázadot, köszönetet mondva sok-sok embernek. In: Varga János (szerk.): A határrendészeti tisztképzés negyedszázada. Budapest, 2017, 186. o.; Beregnyei József: Az RTF határrendész előkészítő képzés Körmenen. In: Varga János (szerk.): A határrendészeti tisztképzés negyedszázada. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017, 74. o.

23 Hegedüs Dániel: Alapkiképzéstől napjainkig. In: Varga János (szerk.): A határrendészeti tisztképzés negyedszázada. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017, 193. o.

24 Gáspár Gyula: Visszatekintés másfél évtizedre. In: Varga János (szerk.): A határrendészeti tisztképzés negyedszázada. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017, 195. o.

*írni, mintahogyan többen el is kezdtük annak későbbi alapjaként szánt naplónkat. A mostani tanulmány adta szűk keretekre tekintettel viszont mindenképp fontosnak tartom a külföldi tanintézetéről kihangsúlyozni: a határőr tisztek szakmai legjobbjai oktattak bennünket, és még az alakiasság is művészi szinten valósult meg.*²⁵

Mindezek a visszaemlékezések megerősítik, hogy „*A Rendőrtiszti Főiskola, majd a Nemzeti Közsolgálati Egyetem kellő toleranciával engedett teret a szak, majd a szakirány specifikus jellegének, a tanszék önálló arculatának kialakításához és tudatos ápolásához*”²⁶.

A határrendészeti átalakulásokat és hagyományokat egymásra hatásukban, egységben vizsgálta Főrizs Sándor.²⁷

A kötetek eszmeiségének működése a gyakorlatban – legfrissebb adalékok

A napjainkig elő-előbukkanó határőr szervezeti kultúra továbbélő elemeit érzékletesen sorakoztatta fel egy legutóbbi szakmai-tudományos tanácskozás. Az RTK határrendészeti tanszéke 2018-ban a tudomány ünnepe alkalmából november végén rendezte meg az *Egy évtized a rendőrség kötelékében* című konferenciáját a schengeni egyezményekhez történő teljes jogú csatlakozás²⁸ és a határőrség rendőrségbe integrálása évtizedének áttekintésére.

A tanácskozás köszöntőjét Kovács Gábor, az NKE oktatási rektorhelyettese azzal kezdte, hogy a határ őrizete nagyon fontos hivatás, ami csak szív-

25 Éberhardt Gábor: A határrendészeti tisztképzés elmúlt negyedszázada. Múlt, jelen, jövő. In: Varga János (szerk.): A határrendészeti tisztképzés negyedszázada. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017, 210. o.; Deák József: Az Oroszországi Föderáció Szövetségi Biztonsági Szolgálat határőrtiszt képzésének történetéből, módszereiből napjainkig. In: Deák József – Gaál Gyula – Sallai János (szerk.): A toll sokszor erősebb, mint a kard. Rendészettudományi tanulmányok Prof. Dr. Főrizs Sándor 65. születésnapja tiszteletére. NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest, 2016, 52–68. o.

26 Varga János: Határrendészeti vezetők felkészítése rendészeti környezetben. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A modernkori magyar határrendészet 110 éve. Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2013, 289. o.

27 Főrizs Sándor: A mindig megújuló határrendészet. In: Varga János (szerk.): A határrendészeti tisztképzés negyedszázada. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017, 193–201. o.; Főrizs Sándor: A rendészeti változások iránya, tendenciái, mozgatórugói. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A határrendészettől a rendészettudományig. Pécs, 2016, 31–41. o.
<http://pecshor.hu/periodika/XVII/forizs.pdf>

28 Ritecz György: Határőrizet a rendszerváltástól napjainkig. In: Pósn László – Veszprémy László – Boda József – Isaszegi János (szerk.): Őrzők, vigyázatok a határra! Határvédelem, határőrizet, határvadászok a középkortól napjainkig. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2017, 642–673. o.

vel-lélekkel végezhető. Az integrációban szerencsére tovább élhet, őrződhet, ápolódik az immár határrendészeti szolgálati ággá módosult határőrség szervezeti kultúrájának tetemes része. Utóbbi nagymértékben elősegítette annak idején a határőrség kiváló szintűre értékelt felkészülését Magyarország uniós és schengeni csatlakozásához. A schengeni csatlakozással a magyar államhatár mintegy fele azonnal jelképes, uniós belső határrá vált. Ez az illegális bevándorlás csökkenésével akkoriban meg is pecsételte a határőrség sorsát. Az integrációval a jól felkészült, tapasztalt határőr szakemberek fele kiáramlott.²⁹ Az integrálódott határőrök szakmai felkészültsége, tapasztalata, szervezeti és munkakultúrája a rendőrség működésére³⁰ máig termékenyítőn hat, erősítve az egybeolvasztott szervezet egységét. Talán ezt is tükrözi az integráció tízéves évfordulója alkalmából, 2018. október 12-én, az ORFK-n az egykori határőrségi országos parancsnokság munkatársai számára szervezett nyugdíjastalálkozó.

Hautzinger Zoltán, az RTK dékánja üdvözlését tolmácsolva a határőr értékek közül a máig működő bajtársiasságot, a kimagasló szakmai együttműködési készséget emelte ki. Majd hozzátette, hogy a határőr tradíciót, emlékeket, mindezek tudományos értékeit máig ápolja, kutatja, örökíti, a 2001-ben, az MHTT Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja által útjára indított és évente megrendezett szakmai tudományostanácskozás-sorozat és az ennek előadásait tartalmazó konferenciakötet. Az interneten is elérhető³¹ kiadványsorból szépen vissza lehet követni, miként vélekedtek felelős szakemberek, tudományos kutatók a határőrizetről, idegenrendészetről, határrendészetről, az integrációról. Megjegyezte, hogy a határrendészeti tanszék nemcsak a határőr hagyományok ápolását és továbbadását igyekszik folytatni, hanem az RTK tudományos tevékenységében is megőrizte a tanszékek közti vezető helyét. *Balla József* tanszékvezető az elhangzott köszöntőket *Babits Mihály* szavaival folytatta: „Múlt nélkül nincs jövő, s mennél gazdagabb a múltad, annál több fonálon kapaszkodhatsz a jövőbe!”

Farkas Johanna, a rendészettudományi kar pszichológus munkatársa elmondta egykori pszichológus kollégája, *Virág László Fázol* című versét. Az egykori határőrök jogutód határrendészei előtt tisztelgő művészi előadását

29 Ritecz György: Az irreguláris migráció kezelés fejlődése, fejlődés-e? In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIX. Pécs, 2017, 287–292. o.

30 „A védelmi szervek (fegyveres erők, rendvédelmi szervek) professzionális beavatkozása, rátermettsége, kreativitása biztosíthatja a XXI. század legjelentősebb erőforrását a rendszert életképességének, eredményességének a jövőjét.” Kovács, István: Is the prostitution a threat/danger to a country's (national)security? Nemzetbiztonsági Szemle, Special Issue, 2017, 16. o.

31 www.pecshor.hu

egy Márai-idézettel zárta: „*A barátság nem emberi kapcsolat, hanem szigorú erkölcsi törvény; alapvető, erős és időtálló...*”

Balázs László, az Országos Rendőr-főkapitányság határrendészeti főosztályvezetője a jelenlegi helyzet vázolója előtt köszönetet mondott a szervezőknek, „*hogy lehetővé tették a mai napi kézfogásokat... Büszke vagyok arra, hogy sok megjelent kollégával együtt dolgozhattam a végrehajtásban, később területi, vagy központi szinten. [...] A határőrség jó iskolát jelentett, időtálló szervezeti kultúrát szívtunk magunkba. Ezek az alapok máig érvényesek minden területen!*”

Felidézte, hogy az integrációt közvetlenül előkészítő közös, határőr-rendőr munkabizottságokban a határőrizeti szellemi-szakmai veszteség minimalizálására harmincöt különféle szervezetistruktúra-javaslat született. Akkoriban mindenki számára azonnal nyilvánvalóvá vált, hogy ezeket mennyire vette figyelembe az integrációról született döntés, azonban az integrált szervezetben is sikerült újra érvényesíteni a korábbi határrendészeti megoldások jó részét. Például a nemzetközi együttműködési gyakorlat, készség, eredményeként a macedón, szerb, bolgár határrendészeti szervekkel kialakított munkakapcsolattal sikerült mintegy tizenháromezer, Magyarország irányába induló illegális bevándorlót elfogni. Emellett sikerült idehaza több új jogszabályt, eszközbeszerzést, határrendészeti technológia-bevezetést kezdeményezni és keresztülvinni.

A határőrségnél elsajátított munkastílusnak az integráció után jócskán lett lehetősége kibontakozni, hasznosulni, mint kiderült a konferencia több előadásából is.

Az integráció traumatikus pillanatát Gáll József, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság határrendészeti szolgálatának vezetője idézte fel. „*Egyik pillanatról a másikra a határőrök számára ismeretlen átláthatatlan rendőrségi jelentési, fegyelmi-, adminisztratív eljárási rendben találtuk magunkat! Egyik napról a másikra a Robotzsarut kellett alkalmazni. A régi határőr szabályozók hatályukat veszítették, miközben a rendőrségével együtt léptek életbe az új uniós és a szigorúbb schengeni jogszabályok. A teljesen új szervezeti rendszerben közülünk senki nem tudta pontosan helyét, szerepét az új szervezetben. Túl sok segítő kezet se kaptunk, hisz 'a klasszikus rendőri feladatok épp' elég teendőt jelentettek addig is a befogadó szervezetnek. Megszűnt a határőrségi önálló gazdálkodásunk, logisztikánk, a helyébe lépő új rendszer még nem működött, és utána is annyi segítség, figyelem jutott nekünk, amennyi a megyei főkapitányság elsődleges közrendvédelmi, bűnügyi, közlekedésrendészeti, stb. stb. feladatai után még maradt. De a fel-*

tételhiányos körülmények ellenére, a küszöbönálló schengeni ellenőrzés miatt a határrendészeti elvárások egyre fokozódtak...³² Felidézte, hogy a rendőrségbe integrált egykori határőrségi bűnügyi felderítő szolgálat munkatársainak feladatai közt a határrendészeti információk biztosítása a fő teendőről a sokadik helyre szorult vissza. Viszont a schengeni külső határ őrizetét a legfőbb ügyészi állásfoglalás kiemelt jogi tárgyként kezeli, elvárva a Baltikumig húzódó keleti határokat vigyázó tagállamok legszigorúbb felelősségét... miközben a sok elvándorlás, leszerelés miatt a határrendész állomány is lényegében mintegy ötödére apadt. Mégis, az említett körülmények ellenére a rendszerben maradtak igyekeztek legjobb tehetségük, lehetőségeik szerint lelkiismeretesen garantálni a határbiztonságot³³. Az integrációkor azonnal jelentkező problémák zömét – jórészt – az idő megoldotta, és a fennmaradók orvoslására szerencsére egyre érzékenyebb a rendőrség vezetése. Ilyen integrációs maradvány például, hogy míg egy hatvan–száz fős rendőrkapitányság vezetés-irányítását egész törzskari állomány segíti, a határrendésznél ugyanekkora állománnyal az állománytábla szerint egyetlen tisztnek kell elboldogulnia. De ez már nem a régi határőrségi környezet, feladatrendszer, ehhez újak jöttek, mint például a bevezetett e-útdíj rendszerből rendőrségre ruházott teendők, illetve új nemzetközi feladatok.

Pozsgai Tamás, a Repülőtéri Rendőri Igazgatóság határrendészeti osztályvezetője az integrációról elmondta, hogy a repülőtéren szolgálatot teljesítő határrendészek számára bizonyos védelmet jelentettek a polgári repülés nemzetközi szabályai, követelményei. Itt az úgynevezett schengeni határellenőrzés is pár hónap késéssel lépett életbe, de a 2017 decemberében még mintegy ezerfős határrendészeti igazgatóság állományából náluk is alig több mint kétszáz határrendész maradt. Mára viszont a Malév megszűnése óta beálló változások közepette is sikerrel teljesítik megnövekedett feladataikat.

Bardócz Csaba, a Szegedi Rendészeti Szakgimnázium igazgatója is felidézte, hogy még az integráció első évében is kétéves OKJ-s határrendészeti képzés folyt. Itt összesen négyszázhatvan órában tanítottak határőrizet, határforgalom-ellenőrzést, határvédelmet, szakmai gyakorlattal, mentorképzéssel együtt. Jelenleg az új rendszerben, az első két félév közrendvédelmi rendőrképzése után mintegy 216 órában kell átadni felelősséggel a korábbi

32 „A kezdeti években »a régi jogrend« már felbomlott, a helyébe lépő új még nem alakult ki megfelelően, ami némi bizonytalanságot keletkeztetett. Kovács István: „Olajozás”, szervezett bűnözés és prostitúció a 90-es években Magyarországon. Nemzetbiztonsági Szemle, 2015/1., 121. o.

33 Virányi Gergely: A biztonság-fogalomról, másként. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2012, 62. o. <http://www.pecshor.hu/periodika/XIII/viranyi.pdf>

határrendész-szaktudást, -tapasztalatot és -tartást, amivel nem könnyű megbirkózni, a mind több, kiegészítő elvárásnak megfelelően. Napjainkban egyre nagyobb jelentőségű, és meghatározó szerepe van a határrendészeti továbbképzési rendszer működtetésének.³⁴

Balla József a képzési témához azzal csatlakozott, miszerint némi túlzással az elvárás szerint az a jó határrendész tiszt, aki mindenhez ért! A megrendelői igények maximális biztosítására határrendész tanácsadó testületet³⁵ hoztak létre, amely a határrendészeti tanszék javaslattevő, véleményező, döntés-előkészítő szerve, segíti a tanszékvezető tevékenységét az oktatási, tananyagfejlesztési, tudományos kutatási és fejlesztési kérdésekben. A rendőrség kötelékében eltelt egy évtized határőr hagyományainak továbbélése közül az új iránti fogékonyságra szolgáltatott határőr példákat *Németh József*, aki az MRTT Zala megyei csoportját vezette sokáig. Ezúttal a rendőrség tudományos tanácsának elnökeként *A kutatás-fejlesztés igénye a rendőrségnél* címmel tartott előadást. A kutatás-fejlesztés rendőrségi támogatásának jó példaként *Székel Zoltán* a *H2020*, a *SMILE* és az *iBorderCtrl* projektet mutatta be közösen *Zsákai Lénárddal*, a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság határrendészeti szolgálatának előadójával.

E legutóbbi, határrendészeti ihletű tudományos tanácskozás mellett a pécsi konferenciák és tanulmánykötetek szintén nemcsak a múlt felidőzésének és a jelen tudományos elemzésének szánnak teret, hanem a jövő technológiai lehetőségeivel, rendészetre gyakorolt hatásaival is foglalkoznak.³⁶

Epilógus helyett

Önmagában az a törekvés, hogy a határőrségnél dolgozók és vezetők, valamint egyetemi oktatók és tudományos kutatók évente közösen vitatkoznak,

34 Molnár Henrietta – Balla József: A határrendészeti továbbképzés helyzetértékelése. Határrendészeti Tanulmányok, 2017/4., 4–27. o.

35 Balla József: A régi-új Határrendészeti Tanszéki Tanácsadó Testület, mint a megrendelői igények meghatározásának és támogatásának fóruma. Határrendészeti Tanulmányok, 2016/1., 66–83. o.

36 Zsigovits László: Globalizációból fakadó rendészeti kihívások a korszerű információtechnológia tükrében. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2014, 61. o. <http://pecshor.hu/periodika/XV/zsigovits.pdf> ; Zsigovits László: A jövő rendőre. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2017, 79–84. o. <http://www.pecshor.hu/periodika/XIX/zsigovits.pdf>

jelzi a határőrség igényét saját hagyományaik megőrzésére, egyszersmind a működés gyengeségeinek megismerésére.³⁷

E megjegyzés évekkkel a határőrség megszüntetése után is igaz. A határőr-hagyományok, a rendőrségen belüli határrendészeti szolgálati ághoz kapcsolódó feladatok lelkiismeretes ellátása, a fejlesztésükre való törekvés továbbra is a mindennapjaink része.³⁸

Talán ennek is köszönhetően a rendőrség felső és középvezetői között az egykori határőrtisztek jól kifejezik, képviselik a határőr-hagyományok értékeit napjainkban is.

Már az első konferencia szakmai tapasztalatai mellett megfogalmazódott az a gondolat, hogy a tudományos eszmecserét folytatni kell. Hiszen a határőrség, illetve a határőrök a rendvédelem számos területén jelen vannak, és igen sokrétű feladatot látnak el.³⁹

A *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XX.*, jubileumi kötetében több szerző is szerepel, akik már az elsőben és azóta is többen, visszatérően publikáltak: Hautzinger Zoltán; Kovács Gábor; Ritecz György, Teke András, Zsigovits László. Mindannyian a határőrségnél szolgáltak...

37 Petrétei József: Beköszöntő. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 2006, 1. o.

38 Hautzinger Zoltán: i. m. 134. o.

39 Kovács Tamás: Egy nagykorúvá érett történet – a Pécsi Határőr Tudományos Közlemények történetéről. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *A határellenőrzés múltja, jelene és jövője*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények Különszám, Pécs, 2017, 8. o.